

Sygn. akt **IC 1477/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2018 roku

Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Elżbieta Kuryło - Maciejewska

Protokolant: Joanna Antoniszyn

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 31 października 2018 roku w D.

sprawy z powództwa **Towarzystwa (...) S.A w W.**

przeciwko **E. M.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej E. M. na rzecz strony powodowej Towarzystwa (...) S.A w W. kwotę 11.000 zł (jedenaście tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 5.000 zł od dnia 23 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 6.000 zł od dnia 14 września 2016 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 3.584 zł tytułem zwrotu kosztów

kosztów procesu;

III. nakazuje pozwanej uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie kwotę 382,16 zł tytułem zwrotu wydatków tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa;

IV. zwraca stronie powodowej ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie kwotę 1.000 zł z tytułu niewykorzystanej zaliczki

Sygn. akt **IC 141/17**

UZASADNIENIE

W dniu 12 września 2016 roku, strona powodowa Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. wystąpiła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej E. M. kwoty 5.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 23 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie tego żądania wskazała, że w dniu 30 maja 1999 roku w M., pozwana kierując bez wymaganych uprawnień pojazdem marki P. o numerze rejestracyjnym (...), w wyniku nieprawidłowego wykonania manewru skrętu oraz nieudzielenia pierwszeństwa przejazdu, doprowadziła do zderzenia z pojazdem marki V. o numerze rejestracyjnym (...) kierowanym przez J. B. (1), który wskutek licznych obrażeń ciała zmarł. Podała, że pasierbica zmarłego A. M. (1) wystąpiła do niej jako następcy prawnego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W., czyli ubezpieczyciela sprawcy szkody z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, o wypłatę

zadośćuczynienia za śmierć J. B. (1) i z tego tytułu otrzymał kwotę 5 000 zł. Wskazała, że pismem z dnia 09 czerwca 2016 roku wezwała pozwaną do zwrotu tej kwoty. Wezwanie jednak nie przyniosło skutku w postaci zapłaty należności. Jako podstawę prawną żądania zwrotu wypłaconego zadośćuczynienia wskazała przepis § 33 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 09 grudnia 1992 roku w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz.U. z 1992 roku, Nr 96, poz. 475).

W dniu 21 września 2016 roku, Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie wydał w postępowaniu upominawczym nakaz zapłaty, w którym w całości uwzględnił żądanie pozwu.

W ustawowym terminie pozwana wniosła sprzeciw od nakazu zapłaty, w którym wystąpiła o oddalenie powództwa.

Motywuując swoje stanowisko wskazała, że w przedsądowej korespondencji strona powodowa nie wykazała, czego dotyczy roszczenie, pomimo jej wielokrotnych żądań w tym przedmiocie. Podniosła, że powodowa Spółka nie udowodniła, iż A. M. (1) pozostawała w bliskim związku ze zmarłym, zwłaszcza że z roszczeniem o zadośćuczynienie wystąpiła dopiero 17 lat po jego śmierci. Zarzuciła, że z tytułu regresu za wypłacone rodzinie zmarłego zadośćuczynienia zapłaciła już kilkadziesiąt tysięcy złotych.

Z kolei w dniu 25 października 2016 roku, strona powodowa wystąpiła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej kwoty 6 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 14 września 2016 roku do dnia zapłaty.

Na uzasadnienie tegoż żądania powołała wskazane już powyżej okoliczności oraz podała, że zawarła z A. M. (1) ugodę, na mocy której otrzymał ona zadośćuczynienie pieniężne za śmierć ojczyrna w kwocie 11.000 zł i w związku z tym dopłaciła jej 6.000 zł. Wskazała, że wezwała pozwaną do dobrowolnego zwrotu tej kwoty.

W odpowiedzi na pozew z dnia 27 lutego 2017 roku, pozwana podtrzymała co do tegoż żądania argumentację zaprezentowaną w opisanym powyżej sprzeciwie od nakazu zapłaty.

Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie z dnia 04 stycznia 2017 roku, obie sprawy połączono do łącznego rozpoznania.

Na rozprawie w dniu 11 maja 2017 roku, pozwana podniosła zarzut przedawnienia dochodzonych roszczeń.

Ostatecznie jednak na rozprawie w dniu 31 października 2018 roku pozwana oświadczyła, że zgadza się z żądaniem pozwu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. M. (1) jest córką T. W. (1) i J. W. (1) z domu P..

Niesporne.

W dniu 1982 roku, J. B. (1) i J. W. (1) z domu P. zawarli związek małżeński. J. W. (2) przyjęła nazwisko męża.

Niesporne.

Małżonkowie wychowywali dwoje dzieci J. B. (2) z poprzedniego związku: T. W. (2) oraz A. W. (obecnie M.). J. B. (1) aktywnie uczestniczył w procesie ich wychowania, zastępował im biologicznego ojca, z którym dzieci nie miały żadnego kontaktu. Razem spędzali wszystkie święta i uroczystości rodzinne. J. B. (1) razem ze swoją żoną pomagali także w wychowywaniu syna A. M. (1), kiedy ta studiowała. Łączyła ich bardzo silna więź emocjonalna oparta na zrozumieniu i głębokim uczuciu. Byli szczęśliwą zintegrowaną rodziną, uzupełniali się.

Dowód:

1. zeznania świadków:

- T. W. (2) - k. 223,

- J. D. - k. 223,

- A. M. (1) - k. 306;

2. opinia sądowo-psychologiczna z dnia 14.12.2017r.-k.316-320

W okresie od dnia 01 stycznia 1999 roku do dnia 31 grudnia 1999 roku, samochód osobowy marki P. o numerze rejestracyjnym (...) był objęty ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, na podstawie umowy zawartej z Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną w W..

Dowód: wypis z polisy z dnia 23 grudnia 1998 roku - k. 20-21;

kserokopia polisy –k.96

W dniu 30 maja 1999 roku, pozwana E. M. kierowała bez wymaganych uprawnień opisanym powyżej samochodem osobowym marki P.. W M. nie zachowała ona należytej ostrożności w czasie manewru skręcania i nie udzieliła pierwszeństwa przejazdu J. B. (1), poruszającemu się samochodem osobowym marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...), czym doprowadziła do zderzenia obu pojazdów. W następstwie doznanych w tym wypadku obrażeń J. B. (1) zmarł.

Dowód: kserokopia wyroku Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie z dnia 31 stycznia 2000 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt II K 852/99 - k. 193 –k.18

W wyniku jego śmierci uległa poważnej zmianie sytuacja życiowa A. M. (1). Mieszkała już wtedy w innej miejscowości niż rodzice, którzy planowali przeprowadzić się do P. – miejsca jej zamieszkania, po to, by być bliżej córki, pomagać jej w opiece nad dziećmi oraz w prowadzonej przez nią działalności gospodarczej. Po śmierci J. B. (1) wszystkie te plany nie mogły zostać zrealizowane. A. M. (1), która sama bardzo przeżyła śmierć ojczyzna, musiała także wspierać emocjonalnie matkę, która bardzo źle zniosła śmierć męża. Wszystko to miało istotny wpływ na funkcjonowanie jej rodziny.

Dowód:

1. zeznania świadków:

- T. W. (2) - k. 223,

- J. D. - k. 223,

- A. M. (1) - k. 306;

W dniu 09 grudnia 2003 roku, Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. zmieniła nazwę na (...) Towarzystwo (...) Spółkę Akcyjną w W..

Dowód: odpis odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców z dnia 24.07.2013 roku - k. 97-98.

Z kolei w dniu 30 listopada 2006 roku, nastąpiło połączenie (...) Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. oraz (...) Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. przez przeniesienie całego majątku pierwszej ze Spółek na rzecz drugiej Spółki.

Dowód: odpis odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców z dnia 28 czerwca 2013 roku - k. 99-103.

W dniu 28 grudnia 2012 roku, strona powodowa Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. połączyła się z (...) Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną w W. przez przejęcie tej ostatniej Spółki.

Dowód: odpis odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców z dnia 28 stycznia 2015 roku - k. 12-17.

Pismem z dnia 17 lutego 2016 roku, A. M. (2) wystąpiła do strony powodowej o przyznanie jej zadośćuczynienia za śmierć ojczyrna w kwocie 100 000 zł.

Dowód: odpis pisma pełnomocnika A. M. (1) do strony powodowej z dnia 17 lutego 2016 roku - k. 23-26

Z kolei w piśmie z dnia 11 marca 2016 roku strona powodowa poinformowała pełnomocnika A. M. (1), że przyznała jej z tego tytułu kwotę 5 000 zł.

Dowód: odpis pisma strony powodowej do pełnomocnika A. M. (1) z dnia 11 marca 2016 roku - k. 33

Wskazana kwota została wypłacona pełnomocnikowi A. M. (1) w dniu 14 marca 2016 roku.

Dowód: potwierdzenie realizacji przelewu wychodzącego z dnia 14 marca 2016 roku - k.35

Pismem z dnia 08 czerwca 2016 roku, strona powodowa wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 5 000 zł, w terminie do dnia 22 czerwca 2016 roku. W piśmie tym wskazała, że w dniu 30 maja 1999 roku w M. pozwana kierując bez wymaganych uprawnień pojazdem marki P. o numerze rejestracyjnym (...) doprowadziła do zderzenia z pojazdem marki V. o numerze rejestracyjnym (...), a w wyniku tegoż wypadku kierujący tym ostatnim pojazdem J. B. (1) poniósł śmierć.

Dowód: odpis wezwania do zapłaty z dnia 08 czerwca 2016 roku - k. 36.

Pismo to zostało doręczone pozwanej w dniu 14 czerwca 2016 roku.

Dowód: odpis potwierdzenia odbioru z dnia 14 czerwca 2016 roku - k. 37.

A. M. (1) i powodowa Spółka zawarły ugodę, w ramach której strona powodowa zobowiązała się wypłacić A. M. kwotę 11.000 zł tytułem wszelkich roszczeń z przepisów art. 448 k.c. oraz art. 446 § 3 k.c. wynikających ze skutków opisanego powyżej zdarzenia z dnia 30 maja 1999 roku. Ustaliły jednocześnie, że podana kwota wyczerpuje wszelkie roszczenia A. M. (1) z tego tytułu, wypłacono jej już na poczet tej należności kwotę 5 000 zł, natomiast dodatkowa kwota 6 000 zł zostanie wypłacona, w terminie 14 dni od daty otrzymania podpisanych egzemplarzy ugody przez powodową Spółkę.

Dowód: odpis ugody - w aktach szkody

Wskazana kwota 6 000 zł została wypłacona pełnomocnikowi A. M. (1).

Niesporne.

Pismem z dnia 30 sierpnia 2016 roku, strona powodowa wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 6 000 zł, w terminie do dnia 13 września 2016 roku. W piśmie tym wskazała, że w dniu 30 maja 1999 roku w M. pozwana kierując bez wymaganych uprawnień pojazdem marki P. o numerze rejestracyjnym (...) doprowadziła do zderzenia z pojazdem marki V. o numerze rejestracyjnym (...), a w wyniku tegoż wypadku kierujący tym ostatnim pojazdem J. B. (1) poniósł śmierć.

Dowód: odpis wezwania do zapłaty z dnia 30 sierpnia 2016 roku - k. 169.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie strona powodowa wystąpiła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej łącznie kwoty 11.000 zł.

Uzasadniając to żądanie, wskazała, że pozwana kierując bez wymaganych uprawnień pojazdem marki P. o numerze rejestracyjnym (...), w wyniku nieprawidłowego wykonania manewru skrętu oraz nieudzielenia pierwszeństwa przejazdu, doprowadziła do zderzenia z pojazdem marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...) kierowanym przez J. B. (1), który wskutek licznych obrażeń ciała zmarł. Podała następnie, że w związku z tym zdarzeniem wypłaciła pasierbicy zmarłego A. M. tytułem zadośćuczynienia za krzywdę kwotę objętą żądaniem pozwu i obecnie domaga się od pozwanej jej zwrotu.

Na wstępie należy wskazać, że w literaturze i orzecznictwie takie nadzwyczajne roszczenie zwrotne przysługujące zakładowi ubezpieczeń, a związane ze szczególnie nagannym zachowaniem kierowcy, nazywane jest regresem nietypowym, w odróżnieniu od regresu typowego przewidzianego w przepisach art. 828 § 1 k.c., przy czym dominuje pogląd, że to roszczenie regresowe nietypowe powstaje i staje się wymagalne nie z chwilą wyrządzenia szkody przez bezpośredniego sprawcę zdarzenia, lecz z chwilą jej naprawienia przez jednego z dłużników solidarnych, a więc z chwilą wypłaty odszkodowania lub zadośćuczynienia (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2012 roku, III CZP 61/12, Legalis nr 544322). Oznacza to, że podstawę prawną takiego roszczenia regresowego stanowią przepisy obowiązujące w chwili naprawienia szkody przez zakład ubezpieczeń.

W niniejszej sprawie zadośćuczynienie z tytułu śmierci J. B. (1) zostało wypłacone A. M. przez stronę powodową w 2016 roku, a tym samym podstawę prawną omawianego roszczenia regresowego stanowią obowiązujące wówczas przepisy ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tekst jednolity - Dz.U. z 2016 roku, poz. 2060), a dokładnie przepisy art. 43 przywołanej ustawy. Stanowią one, że zakładowi ubezpieczeń oraz Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu, w przypadkach określonych w art. 98 ust. 2 pkt 1 ustawy, przysługuje prawo dochodzenia od kierującego pojazdem mechanicznym zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowania, jeżeli kierujący:

- 1) wyrządził szkodę umyślnie, w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości albo po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 2) wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa;
- 3) nie posiadał wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem mechanicznym, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo o pościg za osobą podjęty bezpośrednio po popełnieniu przez nią przestępstwa;
- 4) zbiegł z miejsca zdarzenia.

W rozpoznawanej sprawie, na podstawie dowodu z kserokopii wyroku Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie z dnia 31 stycznia 2000 roku, wydanego w sprawie o sygnaturze akt II K 852/99, Sąd ustalił, że w dniu 30 maja 1999 roku w M., pozwana E. M. kierowała bez wymaganych uprawnień samochodem osobowym marki P. oraz nie zachowała należytej ostrożności w czasie manewru skręcania i nie udzieliła pierwszeństwa przejazdu J. B. (1) poruszającemu się samochodem osobowym marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...), czym doprowadziła do zderzenia obu pojazdów, w następstwie czego wskutek doznanych w tym wypadku obrażeń ciała J. B. (1) zmarł. W świetle tegoż wyroku skazującego pozwana dopuściła się więc przestępstwa z art. 177 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Należy w związku z tym podkreślić, że zgodnie z przepisem art. 11 zd. 1 k.p.c., ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Sąd cywilny wiąże jednak tylko zawarte w sentencji wyroku karnego skazującego ustalenia okoliczności, dotyczące osoby sprawcy, czynu przypisanego oskarżonemu i przedmiotu przestępstwa. Nie wiążą natomiast inne ustalenia faktyczne, dotyczące okoliczności ubocznych, wykraczające poza element stanu faktycznego przestępstwa, chociażby zawarte były w sentencji wyroku karnego (por. K. Piasecki, [w:] K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom I, Warszawa 1996, s. 107-108; T. Ereciński, [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, Komentarz do

Kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze, tom 1, Warszawa 2002, s. 88). We wskazanym wyroku skazującym wszystkie jednak okoliczności wymienione w jego sentencji miały istotne znaczenia dla odpowiedzialności karnej pozwanej, a tym samym nie mogły być podważane w toku procesu cywilnego. Dotyczy to także faktu prowadzenia pojazdu mechanicznego przez pozwaną bez wymaganych uprawnień. Oznacza to, że zakład ubezpieczeń, który pokrył jakiegokolwiek szkody związane z tym wypadkiem, na podstawie przepisu art. 43 pkt 3 ustawy, mógł domagać się od pozwanej zwrotu wypłaconych z tego tytułu świadczeń.

Należy także podkreślić, że strona powodowa udowodniła, iż obecnie ona jest stroną stosunku ubezpieczeniowego wynikającego z umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych zawartej na okres od dnia 01 stycznia 1999 roku do dnia 31 grudnia 1999 roku co do samochodu osobowego marki P. o numerze rejestracyjnym (...), którym poruszała się pozwana w chwili przedmiotowego zdarzenia. Jak wynika bowiem z dowodu z wypisu polisy z dnia 23 grudnia 1998 roku oraz kserokopii tej polisy wskazana umowa została zawarta z Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną w W.. Na podstawie dowodów z odpisów pełnych z rejestrów przedsiębiorców, Sąd ustalił, że w dniu 09 grudnia 2003 roku, Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. zmieniła nazwę na (...) Towarzystwo (...) Spółkę Akcyjną w W., a w dniu 30 listopada 2006 roku, nastąpiło połączenie (...) Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. oraz (...) Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. przez przeniesienie całego majątku pierwszej ze Spółek na rzecz drugiej Spółki, natomiast w dniu 28 grudnia 2012 roku, strona powodowa Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. połączyła się z (...) Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną w W. przez przejęcie tej ostatniej Spółki. W świetle tych ustaleń nie ma więc wątpliwości, że powodowa Spółka jest następcą prawnym Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W., a tym samym wstąpiła w prawa i obowiązki wynikające z opisaną powyżej umowy ubezpieczenia.

Pozwana zarzuciła w toku procesu, że strona powodowa nie udowodniła, iż A. M. przysługiwało zadośćuczynienie za krzywdę w związku ze śmiercią jej ojczyma, jak również nie wykazała zasadności przyznania jej tego świadczenia w wysokości 11 000 zł. W tym zakresie należy wskazać, że rozpoznając roszczenie zakładu ubezpieczeń o zwrot wypłaconego świadczenia ubezpieczeniowego, sąd nie jest bezwzględnie związany wysokością faktycznie wypłaconego odszkodowania. Granicą odpowiedzialności sprawcy szkody jest jej rzeczywista wysokość, przy czym w wypadku regresu nietypowego nie może ona przekraczać faktycznie wypłaconego przez ubezpieczyciela odszkodowania (w szerokim rozumieniu tego pojęcia obejmującym świadczenia zmierzające do naprawienia zarówno szkody majątkowej, jak i niemajątkowej). W toku procesu pozwany sprawca szkody może więc kwestionować wysokość i zakres świadczeń wypłaconych przez zakład ubezpieczeń, podnosząc w szczególności, że ubezpieczyciel świadczył nadmiernie w stosunku do szkody poniesionej przez pokrzywdzonego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 października 2014 roku, VI ACa 57/14, Legalis nr 1163305).

Oceniając zasadność przyznania przez stronę powodową A. M. zadośćuczynienia w kwocie 11.000 zł należy na wstępie podkreślić, że podstawę prawną roszczenia o zadośćuczynienie nie może w tym przypadku stanowić przepis art. 446 § 4 k.c., wedle którego sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Najbliższym członkom rodziny zmarłego nie przysługuje bowiem roszczenie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie tegoż przepisu, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 03 sierpnia 2008 roku czyli przed dniem wejścia w życie tegoż przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 roku, II CSK 537/10, LEX nr 846563; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, II CSK 248/10, LEX nr 785681; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10, LEX nr 604152). Taka natomiast sytuacja miała miejsce w rozpoznawanej sprawie, gdyż śmierć J. B. (1) nastąpiła w dniu 30 maja 1999 roku. Podstawę prawną takiego roszczenia stanowią natomiast przepisy art. 448 k.c. Obecnie można stanowczo stwierdzić, że w judykaturze ugruntowany jest pogląd, iż najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie przepisów art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 03 sierpnia 2008 roku (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 grudnia 2012 roku, I ACa 1018/12, LEX nr 1254513; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 listopada 2012 roku, I ACa 488/12, LEX nr 1237242; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 października 2012 roku, I ACa 479/12, LEX nr 1235965; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 06 września 2012 roku, I ACa 739/12, LEX nr 1223205;

wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 kwietnia 2012 roku, I ACa 281/12, LEX nr 1171322; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 roku, I CSK 314/11, LEX nr 1164718; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 roku, III CZP 32/11, OSNC 2012, nr 1, poz. 10; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 czerwca 2011 roku, I ACa 617/11, LEX nr 1112457; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 roku, II CSK 537/10, LEX nr 846563; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011 roku, I CSK 621/10, LEX nr 848128; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, II CSK 248/10, LEX nr 785681; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10, LEX nr 604152). Nie ma bowiem wątpliwości, że więź rodzinna może być uznana za dobro osobiste członka rodziny zmarłego. Katalog dóbr osobistych określony w przepisie art. 23 k.c. ma charakter otwarty, a w orzecznictwie i w piśmiennictwie przyjmuje się zgodnie, że ochroną przewidzianą w przepisach art. 23 k.c. i art. 24 k.c. objęte są wszelkie dobra osobiste rozumiane jako pewne wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym są uznawane za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze uznano, że do katalogu dóbr osobistych należy np. prawo do intymności i prywatności, pięć człowieka, prawo do planowania rodziny, tradycja rodzinna, pamięć o osobie zmarłej. Trudno więc znaleźć argumenty sprzeciwiające się zaliczeniu do tego katalogu także więzi rodzinnych. Więzy te stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i podlegają ochronie prawnej (art. 18 i 71 Konstytucji RP, art. 23 k.r.o.). Nie ma zatem przeszkód do uznania, że szczególna więź emocjonalna między członkami rodziny pozostaje pod ochroną przewidzianą w przepisach art. 23 k.c. i art. 24 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 23 stycznia 2013 roku, I ACa 1134/12, LEX nr 1264390; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 października 2012 roku, I ACa 479/12, LEX nr 1235965; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 06 września 2012 roku, I ACa 739/12, LEX nr 1223205; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 roku, I CSK 314/11, LEX nr 1164718; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 roku, II CSK 537/10, LEX nr 846563; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, II CSK 248/10, LEX nr 785681; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10, LEX nr 604152). Przyjęcie opisanego zapatrywania nasuwa pytanie o sens wprowadzenia przez ustawodawcę unormowania przewidującego wprost przyznanie zadośćuczynienia za krzywdę wskutek śmierci osoby bliskiej. Jeżeli bowiem przed wejściem w życie przepisu art. 446 § 4 k.c. możliwe było dochodzenie tego zadośćuczynienia na podstawie przepisów art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., to mogłoby się wydawać, że takie szczególne rozwiązanie nie było potrzebne. Wniosek taki trudno byłoby jednak zaakceptować. Dodanie przepisu art. 446 § 4 k.c. nie jest jedynie wyrazem woli ustawodawcy potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie tego przepisu, lecz dokonania zmiany w ogólnej regule wynikającej z przepisów art. 448 k.c. przez zawężenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia. Gdyby nie wprowadzono przepisu art. 446 § 4 k.c. roszczenia tego mógłby dochodzić każdy, a nie tylko najbliższy członek rodziny (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 23 stycznia 2013 roku, I ACa 1134/12, LEX nr 1264390; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 grudnia 2012 roku, I ACa 1018/12, LEX nr 1254513; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 października 2012 roku, I ACa 479/12, LEX nr 1235965; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 kwietnia 2012 roku, I ACa 281/12, LEX nr 1171322; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 roku, I CSK 314/11, LEX nr 1164718; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011 roku, I CSK 621/10, LEX nr 848128; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10, LEX nr 604152). Przepis ten ułatwia także dochodzenie zadośćuczynienia, gdyż umożliwia jego uzyskanie bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek innych, poza w nim wymienionych, przesłanek (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 23 stycznia 2013 roku, I ACa 1134/12, LEX nr 1264390; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 grudnia 2012 roku, I ACa 1018/12, LEX nr 1254513; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 października 2012 roku, I ACa 479/12, LEX nr 1235965; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 06 września 2012 roku, I ACa 739/12, LEX nr 1223205; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 kwietnia 2012 roku, I ACa 281/12, LEX nr 1171322; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011 roku, I CSK 621/10, LEX nr 848128; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10, LEX nr 604152). Niewątpliwie wzmacnia też on wykładnię art. 446 § 3 k.c. wiążącą funkcję tego przepisu wyłącznie z ochroną majątkową (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 kwietnia 2012 roku, I ACa 281/12, LEX nr 1171322; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 roku, I CSK 314/11, LEX nr 1164718; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10, LEX nr 604152). Nie

można zatem zasadnie twierdzić, że przepis art. 446 § 4 k.c. stanowi swoiste superfluum, pozbawione głębszego sensu normatywnego (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10, LEX nr 604152).

Wedle przepisu art. 448 zd. 1 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. W judykaturze powszechnie przyjmuje się, że przesłanką zastosowania tegoż przepisu jest nie tylko bezprawność działania sprawcy naruszenia dobra osobistego, ale także jego wina w tym naruszeniu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 stycznia 2012 roku, I ACa 1273/11, LEX nr 1107102; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 czerwca 2011 roku, VI ACa 84/11, LEX nr 863322; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 roku, II CSK 537/10, LEX nr 846563; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06 kwietnia 2011 roku, I CSK 475/10, LEX nr 846539; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, II CSK 248/10, LEX nr 785681; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2007 roku, III CSK 358/06, LEX nr 277289; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 roku, V CKN 1581/00, OSNC 2004, nr 4, poz. 53). Świadczy o tym systematyka kodeksu cywilnego. Przepis ten został bowiem umieszczony wśród przepisów o czynach niedozwolonych bez wskazania podstaw i przesłanek odpowiedzialności, jak również bez wyszczególnienia przesłanek egzoneracyjnych. Należy zatem stosować ogólne zasady odpowiedzialności z czynów niedozwolonych, a podstawową zasadą odpowiedzialności z tego tytułu jest zasada winy sprawcy. Gdyby bowiem ustawodawca chciał, aby przesłanką roszczeń przewidzianych w przepisie art. 448 zd. 1 k.c. była wyłącznie bezprawność naruszenia dobra osobistego, to umieściłby ten przepis w części ogólnej prawa cywilnego, a mianowicie w obrębie przepisów art. 24 k.c. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 czerwca 2011 roku, I ACa 617/11, LEX nr 1112457; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, II CSK 248/10, LEX nr 785681; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2007 roku, III CSK 358/06, LEX nr 277289). Należy przy tym podkreślić, że zastosowanie tego przepisu ma miejsce przy każdym stopniu winy sprawcy naruszenia dobra osobistego, w tym także w przypadku winy nieumyślnej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 czerwca 2011 roku, VI ACa 84/11, LEX nr 863322; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2008 roku, I CSK 319/07, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 4, s. 172). W rozpoznawanej sprawie spełnienie tych przesłanek nie budzi wątpliwości, skoro pozwana jako sprawca przedmiotowego wypadku została skazana prawomocnym wyrokiem karnym. Podstawą bowiem odpowiedzialności karnej jest zarówno bezprawność działania sprawcy czynu zabronionego, jak również jego wina. Na mocy natomiast cytowanego wcześniej przepisu art. 11 zd. 1 k.p.c., ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Z tych względów Sąd w niniejszym procesie był obowiązany przyjąć, że w dniu 30 maja 1999 roku pozwana dopuściła się naruszenia przepisów prawa o ruchu drogowym i prawa karnego, a tym samym jej działanie było bezprawne, oraz przyjąć, że jej zachowanie w tym zakresie było zawinione. Należy jednocześnie podkreślić, że naruszenie dóbr w postaci więzi rodzinnych między A. M. (1) a jej ojczymem J. B. (1) było bezpośrednim, normalnym następstwem wypadku drogowego zawinionego przez pozwaną. Osoba, która dochodzi zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej nie jest bowiem poszkodowana jedynie pośrednio. Sam bowiem czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom. Źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć osoby bliskiej. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, zaś dla osób mu bliskich jest naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej ze zmarłym, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również więc osoba dochodząca ochrony na podstawie przepisów art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 stycznia 2012 roku, I ACa 1483/11, LEX nr 1236076; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 roku, III CZP 32/11, OSNC 2012, nr 1, poz. 10). Oznacza to, że w tym przypadku zostały spełnione podstawowe przesłanki przyznania A. M. zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie przepisu art. 448 zd. 1 k.c.

Przytoczony powyżej przepis art. 448 zd. 1 k.c. określa sposoby naprawy krzywdy wyrządzonej naruszeniem dobra osobistego poprzez między innymi przyznanie poszkodowanemu odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego. Przyjęcie tego sposobu naprawienia doznanej szkody niemajątkowej i ustalenie wysokości należnego

zadośćuczynienia pieniężnego uwarunkowane jest wieloma okolicznościami. Przy ocenie, czy należy się zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych i jaka suma jest, w rozumieniu przepisów art. 448 k.c., odpowiednia tytułem tego zadośćuczynienia, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 sierpnia 2012 roku, V ACa 646/12, LEX nr 1220462; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 28 marca 2012 roku, I ACa 162/12, LEX nr 1164092). U. wskazane kryteria na potrzeby sprawy, w której zdarzeniem wywołującym krzywdę jest śmierć osoby najbliższej, wskazać należy, że nie każdą więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do kategorii dóbr osobistych, lecz jedynie taką, w której zerwanie powoduje ból, cierpienie i rodzi poczucie krzywdy. Osoba dochodząca roszczeń na podstawie przepisów art. 448 k.c. powinna wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 stycznia 2012 roku, I ACa 1483/11, LEX nr 1236076). Zadośćuczynienie za naruszenie tego dobra w wyniku śmierci najbliższego członka rodziny ma na celu kompensację doznanej krzywdy czyli złagodzenie cierpienia wywołanego śmiercią osoby bliskiej oraz pomoc osobie pokrzywdzonej w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym rzeczywistości. Krzywda polega na ujemnych przeżyciach poszkodowanego związanych z cierpieniem fizycznym, psychicznym lub moralnym. W orzecznictwie zwraca się uwagę, że na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolność jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego itd. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 09 listopada 2012 roku, I ACa 1018/12, LEX nr 1236698; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 18 października 2012 roku, I ACa 458/12, LEX nr 1237237; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 października 2012 roku, I ACa 435/12, LEX nr 1237230; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 sierpnia 2012 roku, V ACa 646/12, LEX nr 1220462). Trudno jest przy tym wycenić wskazaną krzywdę. Każdy bowiem przypadek powinien być indywidualizowany z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy. Wprowadzenie do przepisu art. 448 zd. 1 k.c. klauzuli „odpowiedniej sumy” pozostawia sądowi orzekającemu margines uznaniowości co do wysokości zasądzanej kwoty. Swoboda w tym zakresie nie oznacza jednak dowolności, gdyż przyznanie odpowiedniej sumy tytułem kompensacji krzywdy, jak i jej odmowa, muszą być osadzone w stanie faktycznym sprawy. Pomimo niemożności ścisłego ustalenia wysokości uszczerbku należy opierać rozstrzygnięcie na kryteriach zobiektywizowanych, a nie kierować się wyłącznie subiektywnymi odczuciami poszkodowanego. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 22 listopada 2012 roku, I ACa 558/12, LEX nr 1240010; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 09 listopada 2012 roku, I ACa 1018/12, LEX nr 1236698; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 listopada 2012 roku, I ACa 603/12, LEX nr 1236371; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 października 2012 roku, I ACa 479/12, LEX nr 1235965; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 03 czerwca 2011 roku, III CSK 279/10, LEX nr 898254). Wysokość zadośćuczynienia nie powinna przy tym zależeć od sytuacji majątkowej zmarłego i osób mu bliskich (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 09 listopada 2012 roku, I ACa 1018/12, LEX nr 1236698; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 roku, IV CSK 416/11, LEX nr 1212823). W każdym natomiast wypadku wysokość zadośćuczynienia powinna zostać dokonana z uwzględnieniem okoliczności, że śmierć każdej osoby jest zdarzeniem pewnym, które prędzej czy później musi nastąpić. Tym samym zadośćuczynienie rekompensuje w istocie często jedynie wcześniejszą utratę członka rodziny (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010 roku, I ACa 178/10, LEX nr 715515). Należy przy tym podkreślić, że z uwagi na ciężar gatunkowy dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie i utrzymania więzi rodzinnych powinno ono w hierarchii wartości zasługiwać na wzmózoną w porównaniu z innymi dobrami ochronę. Naruszenie tego dobra stanowi dalece większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego niż w przypadku innych dóbr, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich. Dlatego doznana w tym przypadku szkoda jest bardziej godna ochrony z uwagi na naruszenie dobra wysokiej rangi i w najwyższym stopniu (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 października 2012 roku, I ACa 479/12, LEX nr 1235965; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010 roku, I ACa 178/10, LEX nr 715515). Wymaga przy tym podkreślenia, że jedynie rozmiar zadośćuczynienia może być odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio może rzutować na umiarkowany jego wymiar.

Przesłanka przeciętnej stopy życiowej nie może jednak pozbawić omawianego roszczenia funkcji kompensacyjnej i eliminować innych istotniejszych czynników kształtujących jego rozmiar i ma charakter tylko uzupełniający (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 22 listopada 2012 roku, I ACa 339/12, LEX nr 1246793; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 09 listopada 2012 roku, I ACa 1018/12, LEX nr 1236698; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 roku, IV CSK 416/11, LEX nr 1212823; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 03 czerwca 2011 roku, III CSK 279/10, LEX nr 898254; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23 maja 2011 roku, I ACa 226/11, LEX nr 1162842).

Dokonując oceny, w oparciu o opisane powyżej kryteria, zasadności przyznanego przez powodową Spółkę (...) zadośćuczynienia pieniężnego, Sąd w pierwszym rzędzie brał pod uwagę, że w zasadzie od najmłodszych lat była on wychowywana przez ojczyma J. B. (1), co spowodowało, iż powstały pomiędzy nimi relacje takie, jak między ojcem i córką. W takim też aspekcie należy oceniać wzajemne ich stosunki. Ojczym J. B. (1) aktywnie uczestniczył w jej wychowaniu, zajmował się nią i utrzymywał ją. Razem spędzali wszystkie święta i uroczystości rodzinne. J. B. (1) razem ze swoją żoną pomagali także w wychowywaniu syna A. M. (1), kiedy ta studiowała. Łączyła ich bardzo silna więź emocjonalna oparta na zrozumieniu i głębokim uczuciu. Byli szczęśliwą zintegrowaną rodziną, uzupełniali się. W efekcie - niespodziewana śmierć ojczyma musiała być dla niej ogromnym wstrząsem. Nagły zgon J. B. (1) pozbawił ją nadziei na wsparcie oraz normalnego życia rodzinnego i poczucia bezpieczeństwa. W wyniku jego śmierci uległa poważnej zmianie sytuacja życiowa A. M. (1). Mieszkała już wtedy w innej miejscowości niż rodzice, którzy planowali przeprowadzić się do P. – miejsca jej zamieszkania, po to, by być bliżej córki, pomagać jej w opiece nad dziećmi oraz w prowadzonej przez nią działalności gospodarczej. Po śmierci J. B. (1) wszystkie te plany nie mogły zostać zrealizowane. A. M. (1), która sama bardzo przeżyła śmierć ojczyma, musiała także wspierać emocjonalnie matkę, która bardzo źle zniosła śmierć męża. Wszystko to miało istotny wpływ na funkcjonowanie jej rodziny.

Należy przy tym podkreślić, że jej krzywda wynikająca z utraty ojczyma, jednej z dwóch najbliższych i najważniejszych dla niej osób, których nikt nie może zastąpić, jest niewątpliwie wyjątkowo dotkliwa i będzie trwać przez całe jej życie.

W świetle tych faktów należało uznać, że A. M. przysługuje zadośćuczynienie pieniężne z tytułu śmierci ojczyma co najmniej w wysokości 20 000 zł. Wysokość zadośćuczynienia jest uwarunkowana tym, że w wyniku zdarzenia będącego przedmiotem tego procesu straciła ona jedno z największych dóbr osobistych, jakim jest prawo do życia w pełnej rodzinie. W związku z tym należało uznać, że przyznane przez stronę powodową zadośćuczynienie pieniężne w kwocie 11.000 zł mieściło się w granicach należnego A. M. zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu zgonu ojczyma.

W świetle przedstawionych powyżej rozważań pozwana jest obowiązana do zwrotu wypłaconego przez stronę powodową A. M. zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć jej ojczyma w kwocie 11 000 zł.

Na marginesie należy wskazać, że żadnego znaczenia dla obowiązku zwrotu tej kwoty nie miał fakt, iż rzekomo w przedsądowej korespondencji strona powodowa nie wykazała, czego dotyczy roszczenie, pomimo wielokrotnych żądań pozwanej w tym przedmiocie. Nie powoduje to bowiem zwolnienia pozwanej z obowiązku zwrotu wypłaconego świadczenia z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego. Zresztą należy zauważyć, że w wezwaniach do zwrotu wypłaconych kwot strona powodowa wskazała komu wypłacono zadośćuczynienie, z tytułu jakiego zdarzenia zadośćuczynienie zostało wypłacone i na jakiej podstawie prawnej do jego zwrotu zobowiązana jest pozwana. Wbrew więc twierdzeniom pozwanej już na podstawie tych wezwań miała ona wiedzę, z jakiego tytułu strona powodowa domaga się od niej dochodzonych w tym procesie kwot. Z drugiej strony, nie ma żadnego znaczenia, jakie kwoty już wpłaciła pozwana z tytułu zwrotu świadczeń wypłaconych przez zakład ubezpieczeń w związku z naprawą szkody powstałą w wyniku przedmiotowego zdarzenia. Nie ma tutaj bowiem żadnych ustawowych ograniczeń i sprawca szkody jest obowiązany do zwrotu w ramach regresu nietypowego wszelkich świadczeń wypłaconych przez zakład ubezpieczeń, o ile tylko są one zasadne. Nie jest także zasadny zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwaną. Należy bowiem zauważyć, że w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż roszczenie regresowe nietypowe z przepisów art. 43 ustawy przedawnia się w terminie określonym w przepisie art. 819 § 1 k.c. czyli trzech lat, przy czym bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się, zgodnie z przepisem art. 120 § 1 zd. 2 k.c., niezwłocznie po dokonaniu przez zakład ubezpieczeń zapłaty świadczenia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2005 roku, IV CK 203/05, LEX nr 399743). W

niniejszej sprawie objęte żądaniem pozwu zadośćuczynienie pieniężne zostało wypłacone w 2016 roku, natomiast powództwa w tej sprawie powodowa Spółka wniosła jeszcze w tym samym roku czyli na pewno przed upływem terminów przedawnienia dochodzonych roszczeń.

Strona powodowa zażądała także zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od kwoty 5.000 zł od dnia 23 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty i od kwoty 6 000 zł od dnia 14 września 2016 roku do dnia zapłaty.

Podstawę prawną do sformułowania takiego żądania stanowią przepisy art. 481 k.c. Z przepisu § 1 tegoż artykułu wynika bowiem, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Odsetki za opóźnienie należą się przeto zarówno bez względu na szkodę poniesioną przez wierzyciela, jak i zawinienie okoliczności opóźnienia przez dłużnika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1994 roku, I CRN 121/94, OSNC 1995, nr 1, poz. 21). Należy przy tym wskazać, iż w świetle przepisów ustawy dłużnik opóźnia się z wykonaniem zobowiązania, gdy nie spełnia świadczenia w terminie oznaczonym w sposób dostateczny lub wynikający z właściwości zobowiązania. Aby dokładnie wyjaśnić wskazaną kwestię konieczne jest odwołanie się do pojęcia wymagalności. Roszczenie o spełnienie świadczenia jest wymagalne wówczas, gdy wierzyciel jest uprawniony do żądania spełnienia świadczenia. Dopóki roszczenie jest niewymagalne, nie zachodzi także opóźnienie, gdyż dłużnik nie jest zobowiązany do świadczenia. O dacie wymagalności decyduje natomiast treść stosunku obligacyjnego łączącego strony. W przypadku zobowiązań terminowych, jeśli dłużnik nie realizuje w terminie swych obowiązków wynikających z treści zobowiązania, opóźnia się ze spełnieniem świadczenia. W takim przypadku data wymagalności roszczenia stanowi jednocześnie datę, od której dłużnik opóźnia się ze świadczeniem. Z mocy przepisu art. 481 k.c. uzasadnia to roszczenie o odsetki. W przypadku z kolei zobowiązań bezterminowych opóźnienie nastąpi dopiero w przypadku niedostosowania się do wezwania wierzyciela żądającego spełnienia świadczenia, chyba że obowiązek jego spełnienia wynika z właściwości zobowiązania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 listopada 1995 roku, I ACr 592/95, OSA 1996, nr 10, poz. 48). Na koniec należy wskazać, iż na mocy przepisu art. 481 § 2 zd. 1 k.c., jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych.

Przepisy ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych nie określają terminu, w jakim należy zwrócić wypłacone z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowanie lub zadośćuczynienie, a w związku z tym należało uznać, że roszczenie z tego tytułu wynika ze zobowiązania bezterminowego. W przypadku natomiast tego typu zobowiązań termin realizacji świadczenia przez dłużnika wynika z przepisu art. 455 k.c., który stanowi, że jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Należy przy tym podkreślić, że wskazany przepis wymaga niezwłocznego spełnienia świadczenia po wezwaniu dłużnika do jego wykonania, a nie jego natychmiastowego spełnienia. Przez niezwłoczne spełnienie świadczenia należy rozumieć jego realizację bez zbędnej, nieuzasadnionej w normalnym toku sprawy zwłoki. Oznacza to, iż trzeba mieć tutaj na uwadze między innymi wysokość kwoty, która ma być uiszczona i możliwość jej zgromadzenia przez dłużnika. Termin "niezwłoczny" należy bowiem interpretować jako "realny", w którym dłużnik przy uwzględnieniu okoliczności miejsca i czasu oraz regulacji zawartych w przepisach art. 354 k.c. i art. 355 k.c. będzie w stanie dokonać zapłaty (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 listopada 2012 roku, I ACa 1163/12, LEX nr 1267476; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 września 2012 roku, I ACa 426/12, LEX nr 1223147; wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2011 roku, III CSK 282/10, LEX nr 898707; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2011 roku, II CSK 346/11, LEX nr 1102850; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2011 roku, VI ACa 1168/10, LEX nr 852459; wyrok Sadu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2006 roku, II CSK 293/06, LEX nr 453147).

W rozpoznawanej sprawie powodowa Spółka udowodniła, że wezwała pozwaną do zwrotu wypłaconego zadośćuczynienia w kwocie 5 000 zł pismem z dnia 08 czerwca 2016 roku, które zostało jej doręczone w dniu

14 czerwca 2016 roku, a także iż w piśmie z dnia 30 sierpnia 2016 roku wezwała pozwaną do zwrotu dalszego zadośćuczynienia w kwocie 6 000 zł.

Jednocześnie Sąd orzekający ocenił, że pozwana dobrze zdawała sobie sprawę z faktu, że prowadziła samochód bez wymaganych uprawnień i w związku z tym powinna liczyć się z koniecznością zapłaty dochodzonych kwot, a w efekcie miała odpowiednio dużo czasu, aby podjąć kroki w celu zgromadzenia niezbędnych środków finansowych.

W tych okolicznościach należało przyjąć, że pozwana popadła w opóźnienie co do zapłaty dochodzonej kwoty 5.000 zł z upływem dnia 22 czerwca 2016 roku, a tym samym odsetki ustawowe za opóźnienie od tej kwoty należały się od dnia 23 czerwca 2016 roku, natomiast odnośnie do zapłaty kwoty 6 000 zł popadła w opóźnienie z upływem dnia 13 września 2016 roku, a więc odsetki ustawowe za opóźnienie od tej kwoty należały się od dnia 14 września 2016 roku. Przyznała to zresztą sama pozwana, ostatecznie na rozprawie w dniu 31 października 2018 roku zgadzając się z żądaniami pozwów.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd na podstawie wskazanych przepisów, orzekł jak w punkcie I wyroku.

Zgodnie z przepisami art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez radcę prawnego zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego radcy prawnego, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony. Stosownie do tych przepisów Sąd ustalił, że na koszty procesu poniesione przez stronę powodową składały się: opłaty od pozwów w łącznej kwocie 550 zł, opłaty skarbowe od odpisów pełnomocnictw w kwocie łącznej 34 zł (2x17 zł) oraz wynagrodzenie reprezentujących ją radców prawnych – w sprawie IC 1477/16 - w kwocie 1 200 zł i w połączonej z nią sprawie I C 1640/16 - w kwocie 1800 zł, co daje łącznie kwotę 3 584 zł.

Sąd zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej powyższe koszty zgodnie z przepisem art. 98 §1 k.p.c., o czym orzeczono w punkcie II wyroku.

Stosownie do przepisów art. 83 ust. 2 i art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych, Sąd nakazał pozwanej zapłacić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie kwotę 382,16 zł tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa na opinię biegłej oraz kosztów stawiennictwa na rozprawie świadka T. W. (2). Zgodnie bowiem ze wskazanym przepisem kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, oraz tymi wydatkami, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

Mając powyższe na uwadze, w oparciu o przytoczone przepisy, Sąd orzekł jak w punkcie III sentencji wyroku.

Na mocy przepisu art.84 ust.1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zwrócono stronie powodowej nie wykorzystaną zaliczkę na poczet wynagrodzenia biegłej (punkt IV wyroku).